

www.facebook.com/joghistoria

XXIII. évfolyam 4. szám (2019. április)

JOGHISTÓRIA

♦ az ELTE ÁJK Magyar Állam- és Jогtörténeti Tanszék Tudományos Diákkörének folyóirata ♦

A katolikus egyház és az állam
kapcsolata

28. oldal

ISSN 2062-9699

A
TARTALOMBÓL:

[alkotmány- és jogtörténet]

A BIATORBÁGYI MERÉNYLET ÉS AZ
1931-32-ES STATÚTUM

ZSIGMOND KIRÁLY PÉNZÜGYI
FELSÉGJOGAINAK VÁLTOZÁSA

[tdk hírek]

Beszámoló a XXXIV.
OTDK Magyar Állam- és
Jогtörténeti
Tagozatainak üléséről

[jog és kultúra]

KRAMER
KONTRA
KRAMER
HAMILTON

[tartalomjegyzék]

[főszerkesztői köszöntő]	3
-----------------------------------	---

[alkotmány- és jogtörténet]

Joó László Ádám: Zsigmond király pénzügyi felségjogainak változása.....	4
Kárász Marcell: A biatorbágyi merénylet és az 1931-32-es statárium	9
Kovács Ákos: Az ági öröklés története a magyar magánjogban	14
Vuncs Rajmund: A katolikus egyház és az állam kapcsolata a Második világháborút követően - 2. rész	23
Dr. Zalahegyi Zoltán: Dávid Ferenc, az Erdélyi Unitárius Egyház megalapítójának büntetőpere	28

[jog és kultúra]

Filmajánló • Kramer kontra Kramer	34
Musicalajánló • Hamilton	35

[tdk hírek]

Kovács Ákos Tibor: Bemutatkozik a MÁJT TDK.....	37
Kovács Ákos Tibor: Beszámoló a XXXIV. OTDK Állam- és Jogtudományi Szekció Magyar Állam- és Jogtörténeti Tagozatainak üléséről.....	39

[jogtörténeti érdekességek]

Maschefszy Emese: Érdekességek a jogtörténet világából.....	39
--	----

A címlapon a debreceni Szent Anna Főplébánia látható

© Zanócz Gréta, Kovács Ákos Tibor 2019

© A szerzők, 2019

© Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszék, Joghistoria, 2019

Folyóiratunkba továbbra is szeretettel várjuk minden publikálni vágyó hallgató tudományos igényű munkáját, legyen annak témája akár a magyar, akár az egyetemes állam- és jogtörténet.

Elérhetőségünk: joghistoria@gmail.com

JOGHISTÓRIA

SZERKESZTŐSÉG

Felelős szerkesztő:

dr. Képesy Imre

Főszerkesztők:

Zanócz Gréta**Kovács Ákos Tibor**

SZERKESZTŐK

Zanócz Gréta

(Alkotmány- és jogtörténet)

Kovács Ákos Tibor

(TDK hírek)

Gera Anna

(Jog- és kultúra)

Sall Zsófia

(Jog- és kultúra)

Maschefszy Emese

(Jogtörténeti érdekességek)

KORREKTÚRA

dr. Képesy Imre

BORÍTÓTERV ÉS
BELSŐ TERVEZÉS

Barkóczi Dávid

KIADJA

Eötvös Loránd
Tudományegyetem Állam- és
Jogtudományi Kar Magyar
Állam- és Jogtörténeti Tanszék

(Cím: 1053 Budapest, Egyetem
tér 1-3., II. em. 211.; Tel./Fax.:
06 1 411 6518)

ISSN 2062-9699

KAPCSOLAT

joghistoria@gmail.com

LAPZÁRTA

2019. április 23.

Kedves Olvasóink!

Szeretettel köszöntünk Benneteket a Joghistoria szerkesztői nevében!

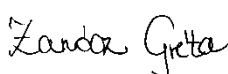
Folyóiratunk az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszék Tudományos Diákkörének hivatalos lapja, amelyben nemcsak demonstrátorink kapnak lehetőséget tudományos igénnyel megszerkesztett műveik publikálására, hanem egyetemünk azon hallgatói is, akik szeretnék az alkotmánytörténeti és jogtörténeti vonatkozású kutatásaik eredményét mások számára is hozzáférhetővé tenni.

Célunk egy olyan folyóirat megjelentetése, amely alátámasztja azon álláspontunkat, miszerint a jogtörténet létjogosultsága a mai világban is megkérdőjelezhetetlen. Amellett, hogy a Joghistoria megjelenése szolgálja a tudományos ismeretek minél szelesebb körben történő terjesztését, célja a hallgatók és a Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszék közötti kapcsolat kialakításának és elmélyítésének elősegítése is. Rendszeresen közlünk híreket tudományos diákkörünk fontosabbak üléseinkről, illetve tájékozódhattok tervezett féléves programunkról is. Ezen évfolyam kezdetétől újabb rovatokat szeretnénk indítani, amelyek célja elsősorban a kulturális és közösségi ismeretek terjesztése, valamint a tudományos eredmények közvetítése a hallgatók irányába. Fontosnak tartjuk azt is kiemelni, hogy a Joghistoria az ELTE Állam- és Jogtudományi Karának egyetlen olyan hallgatók által szerkesztett folyóiratának tekinthető, amely hallgatóink tudományos cikkeinek megjelentetését szolgálja.

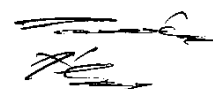
Ennek megfelelően folyóiratunkba továbbra is szeretettel várjuk minden publikálni vágyó hallgató tudományos igényű munkáját, legyen annak témája akár a magyar, akár az egyetemes állam- és jogtörténet. A TDK hírekben a Tanszék Tudományos Diákkörének mindennapi tevékenységéről és munkájáról kaphattok bővebb tájékoztatást. A Jog és kultúra rovatunkban különböző jogi vonatkozású filmekről, könyvekről és kiállításokról szerezhettek további információkat. A Jogtörténeti érdekességek rovatunkban pedig számos jogtörténeti vonatkozású információval gazdagíthatjátok tudásotokat.

Végezetül szeretnénk megköszönni nagylelkű támogatóink, így a Magyar Országos Közjegyzői Kamara, a Magyar Ügyvédi Kamara, a Nagy és Trócsányi Ügyvédi Iroda, valamint a Kovács Ügyvédi Iroda adományát, erről bővebben a 45. oldalon olvashattok.

Kellemes olvasást kívánunk!

Zanócz Gréta

Kovács Ákos Tibor

A biatorbágyi merénylet és az 1931-32-es statárium

Írta: KÁRÁSZ MARCELL

1. A rögtönbíráskodás fogalma, annak rövid magyarországi története

„[A] garanciák a rögtönbíráskodási eljárásban úgyszólván teljesen hiányoznak s az igazságszolgáltatás pallosa szinte minden előkészület nélkül, váratlanul sujt le a tettesre s az ítélet ellen, mely rendszerint csak halálra szólhat, nincs apelláta.”¹ Így szól a rögtönbíráskodás (statárium) egy 1943-ból származó megfogalmazása, amely érzékletesen foglalja össze a jogintézmény lényegét. A statárium kifejezést két értelemben is használhatjuk: egyfelől jelentheti magát a kivételes állapotot, amelyben a kivételes törvénykezési szabályok érvényesülnek, másfelől pedig az ennek során alkalmazandó jogszabályokat és eljárásrendet is.²

Egy univerzális fogalom meghatározása helyett azonban célravezetőbb a valamennyi statáriális helyzetre vonatkozó jellemzők összefoglalása.³ A statárium elrendelése – törvényi felhatalmazás alapján – kormány- vagy miniszteri rendelettel történik, feltétele pedig valamilyen rendkívüli helyzet bekövetkezte. Célja a közrend elleni támadás biztosabb elhárítása,⁴ például az elszaporodó bűncselekmények elleni effektívebb fellépés, eszköze pedig a generális prevenció, az elrettentés. A rögtönbíráskodásra az eljárási garanciák alacsonyabb foka vagy éppen teljes hiánya jellemző, ezzel összefüggésben pedig az eljárás minél gyorsabb befejezésére való törekvés is megfigyelhető. Az ítéletben felmentik vagy halálra ítélik az elkövetőt, harmadik lehetőség általában nincs, utóbbi esetben pedig az ítéletet rögtön vagy rövid időn belül végrehajtják.

Az a jellemzőknek megfelelő rögtönbíráskodás magyarországi kialakulása egy hosszabb folyamat eredménye volt. Az első előzmény a XVII. században kialakult „cirkáló bíróság” intézménye volt, melynek keretében az

alispán – bírótársakkal vagy egyedül – a közgyűlés felhatalmazása alapján járta a vármegyét, és az elfogott elkövetők felett azonnal végrehajtandó, általában halálos ítéletet mondott.⁵ A statáriális bíráskodásra vonatkozó első írásos joganyag 1787-ből származik: a Sanctio Criminalis Josephina kimondta, hogy ahol „álló ítéletet (judicium statarium) kell tartani”, ott halálbüntetésnek van helye.⁶ A polgári statáriális törvénykezést ezt követően 1813-ban szabályozták újra, azonban nem törvények, hanem királyi leiratok és helytartótanácsi rendeletek útján.⁷ E normák kikötötték, hogy a vármegye csak akkor rendelhet el statáriumot, ha erre a nádortól vagy a helytartótanáctól engedélyt kap, továbbá meghatározták azt is, hogy milyen feltételekkel van helye statáriális eljárásnak.⁸ Az 1848/49-es forradalom és szabadságharc idején kettős jogrend érvényesült. Az első felelős magyar kormány rögtönítelő haditörvényszékeket állított fel, amelyek polgári elkövetők felett is ítélezhettek, majd az 1849. évi I. tc. immáron törvénybe foglalva mondta ki egyes bűncselekményekre a statáriális eljárást.⁹ Az osztrák fennhatóság alatt álló területeken fennmaradt a korábbi polgári rögtönbíráskodás is, illetve az osztrák katonai parancsnokok is kiadtak statáriális rendelkezéseket, amelyek csak 1854-ben veszítették hatályukat.¹⁰ A statáriális bíráskodás a dualizmus idején is fennmaradt, egészen 1900. január 1-jéig, amikor is az első büntetőeljárási kódex, az 1896. évi bünvádi perrendtartás hatályba lépésével valamennyi, a statáriumra vonatkozó jogi norma hatályát veszítette.¹¹

1912-ben ugyanakkor a jogalkotó elérkezettnek látta az időt a statárium intézményének újbóli szabályozására, amelyet az 1912. évi LXIII. törvénycikkkel valósított meg. E törvény kivételes hatalmat biztosított a kormánynak háború vagy annak fenyegető veszélye esetére, többek között lehetőséget biztosított egyes súlyosabb bűncselekmények

esetén gyorsított bünvádi eljárás, sőt rögtönbíráskodás életbeléptetésére is. E lehetőséggel a kormány az első világháború kitörését követően nyomban élt is, amikor is 12.002/1914. M.E. számú rendeletével megalkotta a gyorsított bünvádi eljárás és a rögtönbíráskodás eljárási szabályait.¹²

2. Áttekintés a rögtönbíráskodásról a Horthy-korszakban

A dualista rendszer rögtönbíráskodásra vonatkozó szabályainak ismertetése azért is elengedhetetlen, mivel a két világháború közötti statáriális törvénykezés is e normákon alapult. Először a Tanácsköztársaság diktatórikus rendszerében szerepet vállaló, a korábbi jogszabályok szerint büntetendő cselekményeket elkövető személyek felelősségre vonása érdekében vezették be kormányrendeletekkel a rögtönbíráskodást, amelyre a világháború előtti szabályokat rendelték alkalmazni.¹³ Ezt követően, 1920-ban törvényben mondta ki a Nemzetgyűlés, hogy a háború előtt elrendelt kivételes hatalom – és így a statárium kormány általi elrendelésének lehetősége is – a békekötéstől számított egy évvel meghosszabbodik „a háború és a forradalom következtében előállott rendkívüli viszonyokra” való tekintettel.¹⁴ E felhatalmazást a Nemzetgyűlés 1922-ben megerősítette, amikor kimondta, hogy – a „gazdasági élet teljes szabadságának” visszaállítása érdekében – a kivételes hatalom keretében kibocsátott rendelkezéseket a kormány ideiglenesen hatályban tarthatja, valamint módosíthatja és kiegészítheti ezeket.¹⁵ Ez utóbbi rendelkezés valójában szabad kezét biztosított a kormánynak a statárium elrendelésére és kiterjesztésére, amit – mint azt majd látjuk – többször ki is használt. Először az 1920-as évek elején, amikor az igazságügy-miniszter több rendeletével (28.123/1921. és 135/1924. számú igazságügy-miniszteri rendeletek) a gyújtogatásra, lázadásra, valamint a robbanóanyag használatával elkövetett gyilkosságra és szándékos emberölésre, majd aztán 1931-ben, a biatorbágyi vasúti viadukt felrobbantását követően bűncselekmények széles körére, köztük politikai bűncselekményekre is alkalmazni rendelte a rögtönbíráskodást.¹⁶ A

következőkben az utóbbi merényletet, valamint az annak kapcsán bevezetett statáriumot fogom ismertetni.

3. A biatorbágyi merénylet

3.1. A merénylet

1931. szeptember 13-án éjjel 0 óra 8 perckor hatalmas robbanás rázta meg Biatorgyágyot: a város mellett található vasúti viadukton az egyik sínszálat az áthaladó bécsi gyorsvonat alatt ismeretlen tettes felrobbantotta, amelynek következtében a mozdony és az első hat kocsik a mélybe zuhant.¹⁷ A katasztrófában 22 ember vesztette életét, 17-en súlyosan megsérültek, több tucat utas pedig könnyebb sérüléseket szenvedett, utóbbiak közül többen kábultan bolyongtak a viadukt alatti romok között. Köztük volt Matuska Szilveszter is, akit a helyszínre érkező csendőrök és detektívek ki is hallgattak. Matuska azt állította, hogy egy részvénytársaság igazgatója, aki a lezuhant kocsik egyikében utazott, azonban csodával határos módon komolyabb sérülések nélkül megúsza a katasztrófát.¹⁸ Előadását a hatóságok hitelesnek ítélték, így szabadon bocsátották. A nyomozás megállapította, hogy a merénylő egy csődarabban nagy erejű robbanóanyagot helyezett el a jobboldali sínszálon, amely egy körülbelül 7 méteres síndarabot kiszakított a sínpályából. A nyomozók a helyszínen találtak egy kézzel írott cédulát is, amelyet a tettes hagyott hátra, és amelyen ez volt olvasható: „Munkások, nincsen jogotok, hát majd mi kierőszakoljuk a kapitalistákkal szemben. Minden hónapban hallani fogtok rólunk, mert a mi barátaink mindenhol ott vannak.”¹⁹

A korabeli sajtó jelentős része e cédula hatására azonnal a kommunistákat gyanúsította a merénylet elkövetésével. A Pesti Hírlap például „nemzetközi kommunista bandáról” írt, a radikális Új Nemzedék című lap pedig „Moszkva fanatikusaikat” emlegette, sőt vezércikkében úgy fogalmazott: „Statáriumot az ilyen gazemberek

ellen! Ki kell irtani az ilyen bitang kommunistákat!”²⁰ A sajtó jelentékeny része tehát szinte tényként kezelte, hogy a merénylet mögött a kommunisták, de legalább is valamilyen nemzetközi, vagy éppen anarchista szervezett állt, ennél fogva pedig a közvéleményben is egyre inkább elterjedt e nézet. A hatóságok hivatalos közleményei szintén megerősítették e közhangulatot: a budapesti rendőr-főkapitányság már szeptember 17-én, tehát négy nappal a merényletet követően olyan közleményt hozott nyilvánosságra, amely szerint a nyomozás „azt látszik igazolni, hogy a merényletet a kommunisták követték el.”²¹

3.2. A statárium bevezetése

Fontos röviden kitérni a merénylet idején Magyarországon uralkodó közállapotokra is. Az első világháborút követő korszak gazdasági fellendülésének és a viszonylagos belpolitikai stabilitásnak az 1929 őszen Magyarországot is elérő gazdasági világválság véget vetett.²² A válság kezelése érdekében a Bethlen- és Károly-kormányok megszorító intézkedéseket vezettek be, amelyek azonban csak korlátozott eredményekkel jártak, ellenben nagyban növelték a társadalmi feszültségeket és elégedetlenséget.²³ A pattanásig feszült helyzetet mutatja, hogy 1931 elején az államfő a koronatanács több ülésén is megemlítette egy ún. „preventív statárium” bevezetésének lehetőségét, amelyet azonban a miniszterelnök ekkor még elutasított, ugyanakkor sokatmondó volt azon mondata, amely szerint azért nem tartotta ezt szükségesnek, mivel a „fennálló törvényeink szerint bármikor a legrövidebb időn belül a [statárium] kihirdetése megtörténhetik”.²⁴

A biatorbágyi merényletet követően pedig valóban meg is történt a statárium bevezetése: szeptember 14-én megjelent az MTI azon közleménye, amelyben emlékeztették a lakosságot arra, hogy az említett 135/1924. számú igazságügy-miniszteri rendelet értelmében a statárium eddig is fennállt és a továbbiakban is érvényes lesz az abban meghatározott köztörvényes bűncselekményekre, majd szeptember 20-án az igazságügy-miniszter kibocsátotta 10.479/1931 számú rendeletét is,

amelyben – élvén a törvényben biztosított felhatalmazással – kiterjesztette a statáriumot egyes további, köztük politikai bűncselekményekre is.²⁵

3.3 A statárium jogi háttere és következményei

Az igazságügy-miniszter tehát kiterjesztette a statáriumot alábbi köztörvényes bűncselekményekre: magánosok elleni csoportos erőszak, a lőfegyver használatával elkövetett gyilkosság és szándékos emberölés, a közegészség ellen halál okozásával elkövetett bűntett, valamint a vaspályákon vagy hajókon elkövetett közveszélyű cselekmények büntette. A legfontosabb, immáron statáriális bíraskodás alá eső bűncselekmények ugyanakkor az 1921. évi III. tc.-ben szabályozott, úgynevezett állami és társadalmi rend felforgatására vagy megsemmisítésére irányuló deliktumok voltak.²⁶

Az 1921. évi III. tc. a forradalmakat követő törvényhozás terméke volt, a hatalomra kerülő, keresztény-nemzeti jelzőkkel illelhető kurzus „rendteremtési” eszköze. A törvény szerint, aki az állam és társadalom törvényes rendjének erőszakos felforgatására vagy megsemmisítésére, különösen valamely társadalmi osztály kizárólagos uralmának erőszakos létesítésére irányuló mozgalmat vagy szervezkedést kezdeményez vagy vezet, illetve ilyen mozgalomba részt vesz, bűntettet követ el.²⁷ Az e törvényben meghatározott deliktumok tehát nem köztörvényes, hanem sokkal inkább politikai bűncselekményeknek tekinthetőek. E deliktumok célja egyértelműen a kommunisták politikai tevékenységének ellehetetlenítése volt. Ezt bizonyítja a törvény miniszteri indokolása is, amikor a „háború elvesztését követő idők szomorú eseményeit” említi, utalván a Tanácsköztársaság időszakára.²⁸ Szintén ezt támasztja alá, hogy a törvény elkövetési magatartásként nevesíti a „valamely társadalmi osztály kizárólagos uralmának erőszakos létesítésére irányuló mozgalom vagy szervezkedés” kezdeményezését, vezetését, illetve az ebben való részvételt.²⁹

Az igazságügy-miniszter rendelete tehát e politikai bűncselekményekre is kiterjesztette a statáriumot, sőt az egyre gyakoribbá váló tüntetések miatt elrendelte a politikai jellegű gyűlések tilalmát is.³⁰ A kormány tehát, abból – az utóbb tévesnek bizonyuló – feltevésből kiindulva, hogy a biatorbágyi merényletet kommunisták követték el, statáriumot rendelt el nemcsak a köztörvényes bűncselekmények, hanem a politikai bűncselekmények vonatkozásában is. Azonban az a tény, hogy a statárium bevezetésének lehetősége már merénylet előtt is felmerült a kormányban, arra utal, hogy a kormány bizonyos értelemben csak ürügynek használta a biatorbágyi katasztrófát a statárium bevezetésére, valódi célja pedig a – gazdasági világválság következtében meglazult – közrend megszilárdítása volt az elrettentés eszközével.

A rögtönbíráskodás első áldozata Ondi Sándor volt, aki 1931 októberében társával együtt egy bankfiókot akart fegyveresen kirabolni, amelynek során az őket üldöző rendőrré tüzet nyitottak. Ondit statáriális eljárás során halálra ítélték, mint ahogy azt a betörőt is, aki 1931 decemberében lelőtte az őt tetten érő rendőrt.³¹ Ezen eseteknél is nagyobb visszhangot váltott ki azonban Sallai Imre és Fürst Sándor, a Kommunisták Magyarországi Pártja titkársága tagjainak letartóztatása és statáriális eljárás keretén belül történő halálra ítéltése.³² Az 1932 júliusában megszületett ítélet szerint mindketten az 1921. évi III. tc.-ben foglalt, az állam és társadalom törvényes rendjének erőszakos felforgatására irányuló bűntettet követtek el.

A statárium alapján halálra ítélt köztörvényes bűnözők és a két kommunista vezető sorsa komoly kritikáknak tette ki a rögtönbíráskodást a közvélemény részéről. Az ellenzéki politikai pártok, írók és költők, társadalmi szervezetek egyre erősebben követelték a statárium eltörlését, sőt külföldről is számos kritikus hang hallatta magát.³³ Komoly mozgalom bontakozott ki Sallai és Fürst védelmében is, azonban e törekvések – mint láthattuk – nem vezettek eredményre.³⁴ A kritikák közül kiemelendő például Rupert Rezső volt liberális

országgyűlési képviselő, aki éles hangú cikkben ítélte el a statáriumot Ondi halálra ítéltését követően. Rupert úgy fogalmazott, hogy „nem akarjuk, hogy a statárialitás rettenetes zordsága [...] félszeg esetekre, aránytalanságokra, gyerkőcök ostoba gangster-paródiájára pazarolódjék el”, utalván ezzel a halálos ítélet és Ondi cselekményének súlya közötti aránytalanságra.³⁵ Álláspontja szerint helye lehet a statáriumnak, de csak akkor, ha „veszedelmesen elharapódzott nagy bűnök ellen rendelték el”, amely azonban véleménye szerint ebben az esetben nem volt megállapítható.³⁶

A rögtönbíráskodással kapcsolatos társadalmi elégedetlenség jele volt az is, hogy a kormánypárt 1932 nyarán három időközi választást is elvesztett.³⁷ Ezt követően, 1932 szeptemberében lemondott Károlyi Gyula miniszterelnök, helyét pedig Gömbös Gyula foglalta el, az új igazságügy-miniszter pedig 9.900/1932. számú rendeletével hatályon kívül helyezte mind az 1924-es, mind pedig az 1931-es rögtönbíráskodási-rendeletet, megszabadulván ezzel a statárium jelentette politikai tehertől, és lezárván a magyar rögtönbíráskodás történetének e szörnyű szakaszát.³⁸

4. Összegzés

Az 1931-es statárium több szempontból is unikálisnak tekinthető a magyar rögtönbíráskodás történetében. Az 1912-es törvény megalkotásáig a statárium célja kizárólag a közbiztonság és közrend fenntartása volt,³⁹ tehát alapvetően meghatározott helyen és időben elszaporodó köztörvényes bűncselekmények visszaszorítására szolgált. Az 1912-es törvénytől kezdődően azonban a statárium célja már nem elsősorban az elszaporodott köztörvényes bűncselekmények elkövetőinek felelősségre vonása és a generális prevenció volt, hanem kifejezetten a háborús vagy forradalmi helyzetre tekintettel egyfajta garanciákkal nem „terhelt” büntetőeljárás lefolytatása, amely mögött nem ritkán politikai okok húzódtak meg.⁴⁰ Ez utóbbi jelenség rajzolódott ki már az 1920-tól kezdődő statáriális jogszabályok megalkotásánál is, azonban az 1931-es statáriumnál már egyértelmű volt a politikai

célzat. A biatorbágyi merényletet követő „kommunistaellenes hisztéria”⁴¹ keretén belül kiterjesztett statáriumnak áldozatul estek egyszerű köztörvényes bűnözők és kommunista politikusok is, de a sors furcsa fintora, hogy a merénylet elkövetője nem. A hatóságok gyanúja a nyomozás során a magát szerencsés túlélőnek kiadó Matuska Szilveszterre terelődött, akit 1931 októberében letartóztattak.⁴² Matuska hamarosan beismerő vallomást tett, amelyben magára vállalta a

felelősséget két másik, egy német és egy osztrák merényletért is.⁴³ Utóbbi miatt azonban Ausztriában börtönbüntetésre ítélték, így az osztrák hatóságok csak azzal a feltétellel adták ki Magyarországnak, hogy nem hajtanak végre rajta halálbüntetést.⁴⁴ Így fordulhatott elő, hogy a statáriumra okot adó bűncselekmény elkövetőjét végül halálra ítélték ugyan, de az ítélet végrehajtása elmaradt.

Jegyzetek és hivatkozások

¹ MENDELÉNYI László: A statárium. Az Országos Nemzeti Klub Kiadványai. Budapest, 1943, Attila-nyomda Rt. 4.o.

² TÓTH J. Zoltán: Rögtönbíráskodásra vonatkozó jogszabályok a Horthy-korszakban. Hadtudomány, 2010/4. 122.o.

³ Ld. TÓTH J. Zoltán: A rögtönbíráskodás története Magyarországon a XIX-XX. században. Iustum Aequum Salutare, 2017/4. 143-144.o.

⁴ MEZEY Barna (szerk.): Magyar alkotmánytörténet. Budapest, 2003, Osiris Kiadó. 391.o.

⁵ TÓTH J. Zoltán: Rögtönbíráskodásra vonatkozó jogszabályok a Horthy-korszakban. Hadtudomány, 2010/4. 122.o.

⁶ MENDELÉNYI, 1943, 4.o.

⁷ TÓTH J., 2017, 146.o.

⁸ SZLEMENICS Pál: Magyar fenyítő törvénykönyve. Pest, 1872, Heckenast Gusztáv. 201-211.o.

⁹ TÓTH J., 2017, 147-148.o.

¹⁰ TÓTH J., 2017, 149-150.o.

¹¹ MENDELÉNYI, 1943, 8.o.

¹² TÓTH J., 2010, 125.o.

¹³ TÓTH J., 2010, 126.o.

¹⁴ 1920. évi VI. tc. 1.§

¹⁵ 1922. évi XVII. tc. 6.§

¹⁶ TÓTH J., 2017, 162-163.o.

¹⁷ NEMES Dezső: A biatorbágyi merénylettől a statáriumig. História, 1981/1. 11-12.o. (NEMES, 1981a)

¹⁸ NEMES Dezső: A biatorbágyi merénylet és ami mögötte van... Budapest, 1981, Kossuth Kiadó. 64.o. (NEMES, 1981b)

¹⁹ NEMES, 1981b, 15.o.

²⁰ A cikket közreadja: NEMES, 1981b, 16-19.o.; VARGYAI Gyula: A biatorbágyi merénylet. Budapest, 2002, Paktum Nyomdaipari Társaság.

(<http://mek.oszk.hu/04900/04964/html>)

²¹ NEMES, 1981b, 37.o.

²² ROMSICS Ignác: A Horthy-korszak. Budapest, 2017, Helikon Kiadó. 219.o.

²³ ROMSICS, 2017, 226.o.

²⁴ VARGYAI, 2002

²⁵ NEMES, 1981b, 44-45.o.

²⁶ TÓTH J., 2017, 163.o.

²⁷ 1921. évi III. tc. 1.§

²⁸ 1921. évi III. tc. általános indokolása

²⁹ 1921. évi III. tc. 1.§ [Kiemelés a szerzőtől. – K.M.]

³⁰ HORVÁTH Attila: A gyülekezési jog elméletének és gyakorlatának története Magyarországon 1989-ig. In: Jogtörténeti Szemle, 2007/1. 12.o.

³¹ NEMES, 1981b, 144.o., 154.o.

³² NEMES, 1981b, 180.o.

³³ Ld. erről részletesen: NEMES, 1981b, 139-204.o.

³⁴ NEMES, 1981b, 174-180.o.

³⁵ RUPERT Rezső: Félszeg humanisták. In: Jogtudományi Közlöny, 1931/23. 203.o.

³⁶ RUPERT, 1931, 204.o.

³⁷ NEMES, 1981b, 199-200.o.

³⁸ NEMES, 1981b, 204.o.

³⁹ MENDELÉNYI, 1943, 7-8.o.

⁴⁰ TÓTH J., 2017, 151.o.

⁴¹ TÓTH J., 2017, 163.o.

⁴² NEMES, 1981a, 13.o.

⁴³ NEMES, 1981b, 89.o.

⁴⁴ TÓTH J., 2010, 128.o.